

JESSICA MORENO GALLEGO**, Mª TERESA PEIG MARTI**, PATRICIA PARRILLA BARRAGÁN**, SANDRA ANENTO NOLLA**, HELENA ESCODA ALGUERO**, ANNA BALLART MASIÀ**, NEUS PEIG MARTI**, Mª TERESA ESCODA PELLISA**, Mª LLUISA BRULL GISBERT*, INMACULADA MENASANCH MARTI**, RAQUEL FRANCH LLASAT**, TANIA BRULL GISBERT**, CINTA MARSA FADURDO**

*Supervisora de la Unidad de Especialitats I del Hospital de Tortosa Verge de la Cinta

**Enfermeras de la Unidad de Especialitats I del Hospital de Tortosa Verge de la Cinta

***Enfermeras, Profesoras asociadas del Departamento de Enfermería de la Universidad Rovira i Virgili de Tarragona, Campus Terres de l'Ebre y superusuarias del programa Gacela Care

****Enfermera de la Unidad de Especialitats I del Hospital de Tortosa Verge de la Cinta y profesora asociada del Departamento de Enfermería de la Universidad Rovira i Virgili de Tarragona, Campus Terres de l'Ebre

Plan de cuidados estándar: ureteroscopia y litotricia intracorpórea

INTRODUCCIÓN

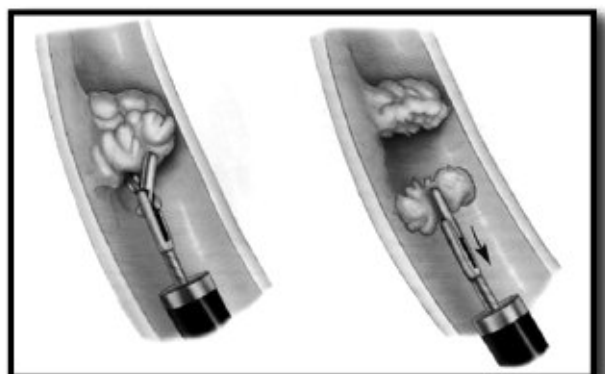
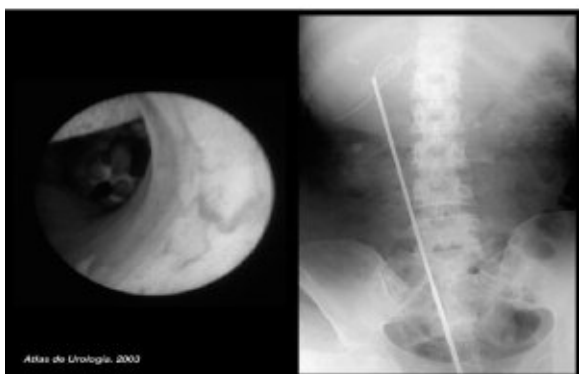
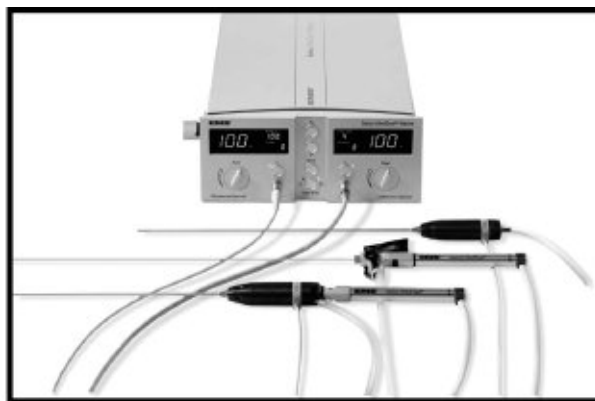
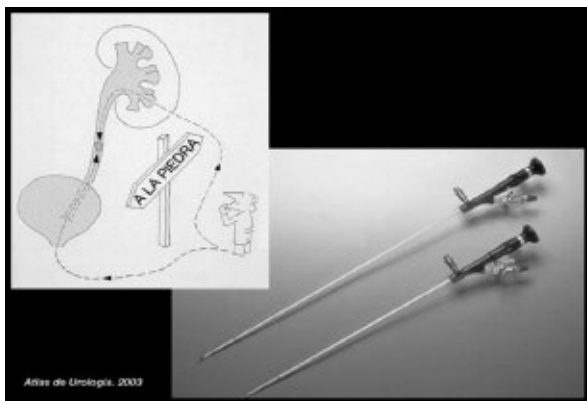
La litiasis urinaria es una entidad importante dentro de la urología porque genera un elevado número de consultas médicas y de ingresos hospitalarios de gran repercusión económica y social.

Desde la aparición de la litotricia extracorpórea por ondas de choque (LEOCH) y de la ureteroscopia (URS), la mayor parte de las litiasis renales y del uréter proximal se han tratado con LEOCH, pero las litiasis del uréter distal, de carac-

terísticas no expulsables, se han tratado con URS y litotricia intracorpórea.

Los avances tecnológicos, como la miniaturización y la flexibilidad de los ureteroscopios, las mejoras de los sistemas de endovisión y cámaras y el desarrollo de la energía láser han permitido el acceso y el tratamiento de las litiasis de todo el trayecto ureteral, e incluso pielocalicial, con una reducción importante de la morbilidad y las complicaciones, y una mejoría notable de las tasas de éxitos.

La implantación en nuestro hospital de la nueva estación

Pla de cures						
nom	Tipus programació	Horari	Freqüència	Inici	Fi	Recursos Humans
☒ ☒ Bàsic Postquirúrgic				19-09-2009		
☒ ☒ Pt: Dolor				19-09-2009		
☒ ☒ Control: dolor	Continua	Per torn (Matí, Tarda, Nit)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Dolor: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Efectivitat: avaluació	Continua	Per torn (Matí, Tarda, Nit)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Benestar: mesures	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00, 10:00, 18:00])	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Educació sanitària: prevenció de complicacions	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00, 10:00, 18:00])	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Pt: Ferida quirúrgica				19-09-2009		
☒ ☒ Cura tòpica	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Ferida: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Signes i símptomes d'infecció: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Cura tòpica: extra	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Temor				19-09-2009		
☒ ☒ Incertesa				19-09-2009		
☒ ☒ Comunicació: expressió/reconducció d'emocions	Continua	Per torn (Matí, Tarda, Nit)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(10)
☒ ☒ Escolta activa: pacient	Continua	Per torn (Matí, Tarda, Nit)	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'hemorràgia ilo hematoma				19-09-2009		
☒ ☒ Repòs absolut	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Control: signes vitals	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00, 10:00])	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(2)
☒ ☒ Signes vitals: valoració	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00, 10:00, 18:00])	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Higiene: ajuda	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00:00])	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Piel i teguments: valoració	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00, 10:00, 18:00])	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Ús del WC: suplència	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'episodi tromboembòlic				19-09-2009		
☒ ☒ Control: estat mental	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Control: patró respiratori	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Dispnea: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Dolor: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Control: neurovascular	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'hipotèrmia postoperatòria				28-09-2009		
☒ ☒ Control: temperatura	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'atelectàsia/pneumònia				19-09-2009		
☒ ☒ Exercici respiratori actiu	Continua	Per torn (Matí, Tarda)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Espiròmetre d'incentiu (triflow)	Continua	Per torn (Matí, Tarda)	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc de nàusees i vòmits				19-09-2009		
☒ ☒ Control: vòmits	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'ili paralític				19-09-2009		
☒ ☒ Control: deposicions	Amb horari	Per hores (dia 1 [18:00])	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1)
☒ ☒ Control: peristaltisme	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Sons intestinals: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'infecció postoperatòria				19-09-2009		
☒ ☒ Control: temperatura	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ UR CP: Risc d'intolerància a l'activitat				19-09-2009		
☒ ☒ Mobilització: condicionament activitat	Continua	Per torn (Matí, Tarda)	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(5), Infermeria(5), Zeladoria(5)
☒ ☒ Tolerància a l'activitat: valoració	Continua	Per torn (Matí, Tarda, NR)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Recondicionament activitat fase 1: Fowler (al llit)	Continua	Per torn (Matí, Tarda)	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Caigudes: prevenció	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Baranes: mantenir en posició de seguretat	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ UR Risc de maneig inefectiu del règim terapèutic				19-09-2009		
☒ ☒ Educació sanitària: procés malaltia	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ ES: signes d'alarma i actuació	Continua	Per torn (Matí, Tarda)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Educació sanitària: tècnica simple	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ ES: cura ferida	Continua	Per torn (Tarda)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Educació sanitària: medicació	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Cuidador: implicació	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Catèter venós				19-09-2009		
☒ ☒ Catèter tipus Abocath: manteniment	Amb horari	Per hores (dia 1 [1:00, 10:00, 18:00])	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(10)
☒ ☒ Catèter: canvi apòsit	Amb horari	Per hores (dia 1 [18:00])	Cada 3 dies	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Catèter: canvi apòsit extra	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Permeabilitat: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Cateterisme vesical				19-09-2009		
☒ ☒ Control: diüresi	Amb horari	Per hores (dia 1 [9:00, 16:00, 23:00])	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(5), Infermeria(10)
☒ ☒ Sonda vesical: manteniment	Continua	Per torn (Matí)	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(10)
☒ ☒ Sonda: mobilitzar	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Permeabilitat: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Úlceres per pressió: prevenció	Continua	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Risc d'UFP: valoració	Amb horari	Per hores (dia 1 [18:00])	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Sang venosa: extracció	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Dispositius urològics: pauta de cures				28-09-2009		
☒ ☒ Catèter uretral dret: manteniment	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	28-09-2009		Infermeria(10)
☒ ☒ Permeabilitat: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)
☒ ☒ Catèter uretral esquerre: manteniment	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	28-09-2009		Infermeria(1)
☒ ☒ Permeabilitat: valoració	Per demanda	Tot el dia	Cada dia	19-09-2009		Auxiliar d'infermeria(1), Infermeria(1)

clínica de enfermería, el Gacela Care, nos ha obligado a actualizar y adaptar nuestros planes de cuidados a esta nueva técnica urológica. Así que nuestro objetivo general es dar a conocer el Gacela Care y la adaptación de los planes de cuidados a esta nueva herramienta.

OBJETIVOS ESPECÍFICOS

- Unificar criterios de actuación y mejorar así la práctica interdisciplinar.
- Mejorar la calidad asistencial y la satisfacción del paciente.

- Evitar desplazamientos innecesarios a otros hospitales y evitando la ansiedad al propio paciente.
- Favorecer la continuidad asistencial.

MATERIAL Y MÉTODOS

Según la nueva estación clínica de trabajo de enfermería (Gacela Care), implantada en nuestro servicio a finales de octubre de 2008, el Plan de Cuidados aplicado durante el postoperatorio es el Básico postquirúrgico*© +Protocolo de dispositivos urológicos*© (*©Gacela.care).

- Revisión en grupo del plan de cuidados, previa búsqueda bibliográfica de los avances tecnológicos y la situación actual de las complicaciones.
- Adaptación del plan de cuidados actualizado al Gacela Care con la ayuda de la enfermera referente de dicho programa.

RESULTADOS

- ▶ Estandarización actualizada y contrastada con revisión de evidencia científica del plan de cuidados para la ureteroscopia y litotricia intracorpórea.
- ▶ Facilitación del acceso al plan de cuidados en una moderna estación de trabajo de enfermería (Gacela Care).

Al elaborarse el Plan de cuidados, nos permite unificar criterios, mejorar la práctica interdisciplinar obteniendo mayor calidad en los cuidados.

Discusión

La utilización del plan de cuidados es muy valiosa, y puede favorecer la mejora de la práctica enfermera para llegar a unos resultados excelentes de la práctica clínica, y dar una mayor calidad de cuidados a nuestros pacientes, unificando criterios y dando una atención de enfermería integral durante su estancia en la unidad.

CONCLUSIONES

Mejoras de la nueva técnica implantada:

- ▶ Se reduce el tiempo de ingreso del paciente en la unidad, disminuyendo así la ansiedad, y pudiéndose incorporar en breve a sus actividades de la vida diaria.
- ▶ Se consigue mejor confortabilidad del paciente en la unidad, sin que tenga que ser trasladado.

- ▶ Se minimiza la cirugía abierta de riñón.
- ▶ Mejora la continuidad asistencial.

Interés para la práctica

Estandarizar los planes de cuidados nos permite actuar con seguridad en la práctica clínica y unificar criterios. ▼

BIBLIOGRAFÍA

Innovaciones tecnológicas en enfermería urológica: el papel de la enfermería. Alarcón Polo JJ. ENFURO julio-agosto-septiembre de 2002. n.º:83 págs. 24-28.

Iglesias, JI; Mancebo, JM; Massarra, J: La ureteroscopia en el tratamiento de la litiasis renal, Urol. Integr. Invest.2:420.

Elashry O., Elbahnasy A., Rao G., Nakada S., Clayman R. Flexible Ureteroscopy: Washington University experience with The 9.3F and 7.5F Flexible Ureteroscopes. J Urol 2007;157,2074-2080.

Nabi G, Downey P, Keely F, Watson G, McClinton S. Lithotripsy extracorpórea por ondas de choque (ESWL) versus tratamiento ureteroscópico para los cálculos ureterales (revisión Cochrane traducida). Cochrane Plus, 2007. número 4. Oxford

*© Gacela.care

(*)**© Els continguts del Programa ARES d'harmonització d'estàndards de cures dels hospitals de l'Institut Català de la Salut estan sotmesos a la normativa legal vigent de copyright. Es prohibeix expressament la seva reproducció i el seu ús sense permís dels autors i/o de l'ICS.

Els plans de cures ARES són fruit del treball, l'experiència i la dedicació professional de moltes infermeres assistencials, clíniques, superusuàries i gestors dels hospitals de l'ICS, i de la col·laboració interprofessional amb els equips mèdics, que han actuat en alguns casos com a consultors.

S'autoritza l'ús individual d'aquests plans amb finalitats docents o de recerca, NO comercials, referenciant l'autoria.

Referència:

Juvé-Udina ME i cols. < Nom del pla de cures: Bàsic postquirúrgic + Protocolo de Dispositivos urológicos >. Programa ARES, d'harmonització d'estàndards de cures dels hospitals de l'ICS. Barcelona 2009 (en prensa).

LA UTILIZACIÓN DEL PLAN DE CUIDADOS ES MUY VALIOSA, Y PUEDE FAVORECER LA MEJORA DE LA PRÁCTICA ENFERMERA PARA LLEGAR A UNOS RESULTADOS EXCELENTES DE LA PRÁCTICA CLÍNICA